

„CHLADNOU HLAVU, PLANOUCÍ SRDCE A ČISTÉ RUCE“

Rozkaz ministrů vnitra
k 100. výročí narození
zakladatele
sovětské tajné služby
Felixe Edmundoviče Dzeržinského

Petr Blažek

*Vidím ohromné masy v pohybu,
jak rozmetávají starý řád,
masy, v jejichž středu se připravují
nové síly k novému boji.*

F. E. Dzeržinskij
(31. prosinec 1908)

Kořeny sovětské tajné služby sahají až k 20. prosinci 1917, kdy byla na schůzi bolševické vlády (*Sovnarkomu*) ustavena Všeruská mimořádná komise pro boj s kontrarevolucí a sabotáží. Prvním předsedou Čeky, jak zněla proslulá zkratka názvu této komise, byl jmenován Felix Edmundovič Dzeržinskij, který se v druhé polovině 20. století stal oslavovaným vzorem pro příslušníky tajných policí ve všech sovětských satelitech.

Felix Edmundovič Dzeržinskij (11. září 1877 – 20. červenec 1926)



Felix Edmundovič Dzeržinskij

Zdroj: ABS

Zakladateli Čeky se pro jeho údajně asketické vystupování a naprostou oddanost straně dostalo přezdívky „Železný Felix“. Narodil se v rodině polského šlechtice žijícího na panství Dzeržinovo v Ošmjanském újezdu, který tehdy patřil do Vilenské gubernie. Studoval na gymnáziu ve Vilně, kde se přiklonil k socialistickému hnutí. V roce 1895 se stal členem Sociálně demokratické strany Litvy, záhy poté odešel ze školy a stal se definitivně profesionálním revolucionářem. V roce 1900 spoluzakládal Sociálně demokratickou stranu Polska a Litvy. Již v roce 1897 byl poprvé zatčen, z následujících dvaceti let strávil jedenáct ve vězení a dlouhou dobu ve vyhnanství. V letech 1905–1907 se stal jedním z vůdců revoluce ve Varšavě, po její porážce byl vypovězen na Sibiř. V období

bolševické revoluce působil jako člen petrohradského vojenského revolučního výboru. V prosinci 1917 se stal prvním předsedou Čeky a jedním z hlavních organizátorů rudého teroru. V letech 1919–1923 byl lidovým komisařem vnitra a od roku 1921 současně také lidovým komisařem dopravy. Od roku 1924 byl předsedou Nejvyšší rady národního hospodářství SSSR. Od léta 1917 se stal členem ústředního výboru bolševické strany a od roku 1924 kandidátem politbyra ÚV KSSS. Dzeržinskij zemřel v Moskvě na následky tuberkulózy.

POLITICKÝ SEKRETARIÁT ÚV-KSC.

Přísně tajné !

Číslo pořadu :

N á v r hna slavnostní pojmenování učiliště NB v Praze .

Ministerstvo národní bezpečnosti zřídilo v Praze ústřední učiliště pro výchovu velitel - ských kádřů a operativních specialistů. Škola má kapacitu 1.150 - 1.300 žáků. Vzhledem k významu této školy navrhujeme, aby byla slavnostně dne 6.prosince přejmenována na " Učiliště F.E. Dzeržinského ". Informace v příloze.

Návrh usnesení :

Schválit návrh, aby učiliště MNB v Praze bylo dne 6.prosince 1952 slavnostně pojmenováno na " Učiliště F.E.Dzeržinského ".

Předkládá : s. Karol Bacílek

Provede: s.Karol Bacílek

Dne 18.11.1952.

Počet listů :2.

Návrh na slavnostní přejmenování školy národní bezpečnosti schválil politický sekretariát ÚV KSČ v listopadu 1952.

Zdroj: ABS

Proměny kultu

Přestože sovětská tajná služba vždy odvozovala svůj počátek od postavy prvního předsedy Čeky, zakladatelský mýtus se postupně vyvíjel a proměňoval. Kult Dzeržinského vznikl bezprostředně po jeho smrti. Dva dny po jeho skonu napsal Josif Vissarionovič Stalin oslavný nekrolog, kde formuloval jeho základní obrysy: „*Stará leninská garda ztratila zase jednoho z nejlepších vůdců a bojovníků. Strana utrpěla zase jednu nenahraditelnou ztrátu.*“¹⁾ Po státním pohřbu byla v zasedacím sále důstojnického klubu sovětské tajné služby umístěna do skleněné rakve Dzeržinského figurína, která byla oblečena do vojenské uniformy a opatřena jeho posmrtnou maskou a odlitek jeho rukou. Obdobně jako Leninova balzamovaná mumie měla sloužit jako předmět uctívání a symbol kontinuity bolševického státu. Jak však posiloval Stalinův kult, vytlačoval ostatní zakladatelské postavy sovětského impéria. Dzeržinského portrétů postupně ubývalo a nakonec byly po druhé světové válce jeho posmrtné relikvie údajně v tichosti odstraněny. Přestože se jeho kult v následujících letech zcela nevytratil, začal se opět masově pěstovat teprve v druhé polovině padesátých let, kdy vedení KGB v souvislosti s destalinizací hledalo vhodné tradice z období před vypuknutím Stalinova teroru. Symbolický návrat ztělesňovala Dzeržinského socha, která byla v roce 1959 vztyčena

Kult F. E. Dzeržinského přežíval mezi příslušníky Státní bezpečnosti až do pádu komunistického režimu. Svědčí o tom také vzpomínka Petra Placáka na jeho výslech, který se v červnu 1985 uskutečnil v Jablonci nad Nisou. „Výzdoba“ budovy tamního oddělení StB patrně vznikla v souvislosti s oslavami 100. výročí narození zakladatele Čeky. Dokládá to i podoba citátu, který je připisován Dzeržinskému – takřka totožná verze (jen místo „rozhodně“ je příslovce „naprosto“) je otištěna v níže publikovaném rozkaze tří ministrů vnitra.

„Odvezli mě do pěkné secesní vily, kde za války sídlilo gestapo a kterou po válce převzala rudá konkurence. Jestli výzdoba na Bartáku byla divoká, tak okresní fízlové se snažili svou permanentní bdělost, která měla mít nadčasový rozměr, představit o to víc: stěny budovy byly pokryté tmavě rudým sametem, před kterým na vysokém soklu svítila bělostná busta zakladatele bolševické policie Dzeržinského, nad kterým se velkými písmeny skvělo heslo otce všech fízlů-proletářů: ‚Chladný rozum, horoucí srdce a rozhodně čisté ruce!‘ Jako kdyby se člověk ocitl v estébácké svatyni, pantheonu a sarkofágu v jednom, kterýžto pocit ještě umocňoval charakteristický zatuchlý zápach, identický ve všech policejních komunistických úřadovnách – i kdyby vás tam přivedli se zavazanýma očima, hned byste věděli, kde jste.“

PLACÁK, Petr: *Fízl*. Torst, Praha 2007, s. 99.

¹⁾ DZERŽINSKÝ, Felix Edmundovič: *Projevy a články 1908–1926*. Naše vojsko, Praha 1951, s. 7.

před centrální budovou sovětské tajné služby v Ljublance.²

Do československého prostředí se Dzeržinského kult začal importovat záhy po únoru 1948. V roce 1951 byl v češtině poprvé publikován jeho životopis – malá brožura vyšla v edici s příznačným názvem „Hrdinové válek a revolucí“.³ O rok později, 6. prosince 1952, byla z rozhodnutí prezidenta republiky Klementa Gottwalda pojmenována Dzeržinského jménem Ústřední škola ministerstva národní bezpečnosti ve Veleslavíně, kde se připravovaly vedoucí kádry bezpečnostního aparátu. Návrh na pojmenování učiliště, který předložil 18. listopadu 1952 ministr národní bezpečnosti Karol Bacílek politickému sekretariátu ÚV KSČ, byl vysvětlen následujícími slovy: „*Tímto pojmenováním se má jednak zdůraznit, že bezpečnostní sbory československé při své práci a svém školení, hlásí se k odkazům, myšlenkám a názorům tohoto revolucionáře*

– čekisty, jednak má vyjádřit úzké napojení našeho odborného bezpečnostního školení na sovětský vzor. Současně má být jméno F. E. Dzeržinského závazkem pro snahu, růst politický i odborný a pracovní úsilí našich bezpečnostních orgánů.“⁴



Obálka publikace s příspěvky přednesenými na konferenci ministerstva vnitra k 100. výročí narození zakladatele Čeky.

Zdroj: ABS

²⁾ Dzeržinskij byl ostatně vyzdvihován již jen proto, že po letech nebylo jednoduché najít z pozdějších vůdců sovětské tajné služby někoho, kdo by mohl jeho obrazu konkurovat. Tři z nich byli dokonce po soudu zastřeleni (Genrich Jagoda v roce 1938, Nikolaj Ježov v roce 1940 a Lavrentij Berija v roce 1953) a čtvrtý, Ivan Serov, se zastřelil sám v roce 1963. ANDREW, Christopher, MITROCHIN, Vasilij: *Neznámé špiónážní operace KGB*. Academia, Praha 2001, s. 47.

³⁾ LJUBAROV, G. M.: *F. E. Dzeržinský. Naše vojsko*, Praha 1951.

⁴⁾ Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), f. Sekretariát ministra vnitra (A 2/1), i. j. 425, Návrh na slavnostní pojmenování učiliště NB v Praze, 18. 11. 1952. Dne 6. prosince 1962 poblahopřál všem pracovníkům k 10. výročí pojmenování jejich školy ministr vnitra Lubomír Štrougal, který ve svém rozkazu tento krok označil za „výraz úsilí vybudovat pod vedením naší komunistické strany po vzoru sovětské Čeky československou bezpečnost jako ozbrojenou pěst dělnické třídy k ochraně všech jejích revolučních vymožeností“. ABS, f. Rozkazy, věstníky, služební pomůcky (dále RV), i. j. 15, Rozkaz MV L. Štrougala č. 41/1962 k 10. výročí Ústřední školy MV Felixe Edmundoviče Dzeržinského.

Ustálený obraz

Obdobnými motivy byla zdůvodněna také snaha připomenout 100. výročí narození zakladatele Čeky v rozkaze ministrů vnitra Jaromíra Obziny, Josefa Junga a Štefana Lazara, který společně vydali 28. března 1977. Níže publikovaný rozkaz vedle jiného názorně ukazuje, jakým způsobem byly v komunistickém režimu pořádány ideologické kampaně.⁵

Vedení ministerstva vnitra ovlivňovalo nejenom výchovu příslušníků silových složek, ale rovněž rozhodovalo o člancích v tisku, edičních plánech nakladatelství a odbytu vydaných publikací, natáčení a uvedení pořadů v rozhlasu a televizi.⁶ Podle rozkazu se dokonce uvažovalo o výstavbě památníku Dzeržinského v Praze „jako výrazu vděčnosti sovětským čekistům, kteří padli při osvobození Československa“. Přestože se kampaň obracela také k širší veřejnosti, ve skutečnosti byli hlavními adresáty příslušníci ozbrojených složek. Devět let po okupaci Československa vojsky pěti států Varšavské smlouvy se oslavná kampaň stala pro vedení bezpečnostního aparátu vítanou příležitostí, jak okázale proklamovat spojenectví se Sovětským svazem a prokázat bezvýhradnou loajalitu. Ukázal to nejlépe neveřejný vrchol kampaně – „ideologická konference“, která se ve dnech 8. a 9. září 1977 uskutečnila na Vysoké škole SNB v Praze. Vystoupili na ní nejenom všichni tři ministři vnitra, ale také většina náměstků a náčelníků správ. Jejich projevy byly plné servility k sovětskému vedení a ani v nejmenším nepřekračovaly dávno ustálený oficiální obraz zakladatele Čeky. Několik dobových citátů ze sebraného díla oslavence bylo zabaleno do řady planých frází o čistém a neúplatném obránci bolševické revoluce.⁷

Zásadní roli při přípravě a provádění kampaně sehrály složky ministerstva vnitra, z nichž byla v říjnu 1977 vytvořena Správa pro politicko-výchovnou, vzdělávací, kulturní a propagační činnost FMV (působila pod krycím názvem IX. správa FMV). Dokládá to také vyhodnocení činnosti za uplynulý rok, které 23. ledna 1978 předložil ke schválení Kolegiu ministra vnitra ČSSR její náčelník plk. Ing. Jaroslav Verner. Oslavy narození zakladatele Čeky zařadil mezi šest hlavních témat, kterým se jeho podřízení v roce 1977 věnovali. „Široká propagandistická kampaň“ k výročí narození Dzeržinského byla podle jeho výkladu přímo spojena s „popularizací bojových tradic

⁵⁾ Srov. publikovaný dokument.

⁶⁾ Jak dokládají záznamy z Archivu Českého rozhlasu, snaha zadavatelů nevyšla naprázdno. První pořad o Dzeržinském vysílala stanice Vltava již necelé tři týdny od vydání rozkazu, jednalo se o rozhlasové pásmo podle románu Jurije Korolkova. V roce 1977 byly podle údajů uložených v Archivu Českého rozhlasu vysílány následující rozhlasové pořady o F. E. Dzeržinském: 1) *F. Dzeržinský. Ve jménu revoluce* (pásmo podle románu Jurije Korolkova), režisér Jan Lorman, Vltava, 15. 4. 1977, 19.00–19.30 hod.; 2) *Led a plamen* (epizody z mládí a revoluční činnosti F. E. Dzeržinského), režisér Bedřich Jansa, Praha, 24. 4. 1977, 19.20–20.15 hod.; 3) *A léta běží – F. E. Dzeržinský. Rytíř revoluce*, Praha, 13. 9. 1977, 8.00–8.45 hod.; 4) *Úloha tisku a režim hospodárnosti*, Praha, redakce umělecké publicistiky, 16. 12. 1977, 12.00–12.04 hod.

⁷⁾ Ve dvou vydaných sbornících z konference, které byly určeny pouze pro služební potřebu, byly publikovány nejen pronesené příspěvky, ale také převzaté texty ze sovětské *Pravdy*. Mezi nimi byl projev předsedy KGB (Výbor pro státní bezpečnost při Radě ministrů SSSR) Jurije Vladimiroviče Andropova okázale nazvaný *Komunistické přesvědčení – velká síla budovatelů nového světa*. ABS, f. RV, i. j. 592, Ideologická konference ke 100. výročí narození F. E. Dzeržinského, 1977.

sovětské Čeky“ a „60. výročí VŘSR“.⁸ Pro novináře z celostátních deníků a významnějších časopisů byla na ministerstvu vnitra uspořádána „tisková beseda“, na níž jim byly předány podrobné podklady, z nichž následně napsali své články. Pracovníci tiskového odboru sekretariátu FMV připravili také sérii textů pro periodika, která přímo vydávalo ministerstvo vnitra. Redakce časopisu *Bezpečnost* se podle plk. Vernera připravila na kampaň s dostatečným předstihem: „Redakce navázala již v roce 1976 styk s bratrskými redakcemi v Moskvě a Varšavě, včas soustředila původní dokumentační materiály a zabezpečila reportáže z PLR z míst, kde F. E. Dzeržinský žil a pracoval.“⁹ Redakce také připravila čtenářskou soutěž nazvanou *Rytíř revoluce*, které se údajně zúčastnilo okolo tří tisíc osob. Naopak jejich kolegové z redakce časopisu *Signál* vsadili vedle běžných článků na překlad Marčenkova románu *Bud' my, nebo oni*, který zde vycházel celý rok na pokračování.¹⁰

Závěrem

Kampaň k 100. výročí narození F. E. Dzeržinského patřila k největším propagandistickým akcím, které ministerstvo vnitra v sedmdesátých letech připravilo. Zůstává otázkou, do jaké míry byla úspěšná a nakolik dokázala vnutit širší veřejnosti obraz Dzeržinského jako mýtického revolucionáře. Každopádně výrok o „chladné hlavě, planoucím srdci a čistých rukách“ si řada pamětníků dodnes jistě vybaví.

⁸⁾ ABS, f. Sekretariát federálního ministra vnitra (A2/6) , i. j. 12, Vyhodnocení propagační a publikační činnosti IX. správy FMV za rok 1977 a plán na rok 1978.

⁹⁾ Tamtéž.

¹⁰⁾ Román byl také vydán knižně, srov. MARČENKO, Anatolij Timofejevič: *Bud' my, nebo oni*. Naše vojsko, Praha 1977. Z ruského originálu přeložili Zdeněk Pospíšil a Stanislav Šusta, doslov napsal Vratislav Kroupa, příslušník Tiskového odboru sekretariátu FMV (od října 1977 IX. správy FMV).

D 1

Praha, 1977, 28. březen – Rozkaz ministra vnitra Československé socialistické republiky Jaromíra Obziny, ministra vnitra České socialistické republiky Josefa Junga a ministra vnitra Slovenské socialistické republiky Štefana Lazara č. 3/1977.

Politickoideové zaměření a organizační zabezpečení kampaně ke 100. výročí narození Felixe Edmundoviče DZERŽINSKÉHO

Dne 11. září 1977 uplyne 100 let od narození hrdiny proletářské revoluce F. E. Dzeržinského.

Vynikající revolucionář leninského typu F. E. Dzeržinský¹¹ byl přesvědčeným internacionalistou. Internacionalismus považoval za organickou, bytostnou součást svého marxisticko-leninského světového názoru. Kritériem internacionalismu byly pro něj činy mezinárodní revoluční solidarity, k jejímuž rozvíjení ze všech svých nemalých sil a schopností přispěl významným způsobem. Této myšlence věnoval všechnu energii, schopnosti, zdraví i život.

Svou věrnost a oddanost myšlenkám proletářského internacionalismu považoval současně za nejlepší službu skutečným národním zájmům.

F. E. Dzeržinský – hrdina revoluce – proletářský jakobín – jak jej nazval V. I. Lenin, se stal proto velikým revolucionářem, protože celý svůj život zůstal věrný zájmům proletariátu, jeho marxisticko-leninské straně a V. I. Leninovi. Vynikal bystrostí, rozvahou, smělostí, smyslem pro uvědomělou, železnou disciplínu a sebeodříkání. Byl vynikajícím organizátorem s neúnavnou energií, houževnatostí, statečností a obětavostí. Jeho činnost byla vždy prodchnuta stranickostí, principiálností a nekompromisností.

A právě pro tyto jeho kvality byl postaven do čela nového mocenského orgánu proletářské diktatury – ČEKY – vytvořené z podnětu V. I. Lenina pro boj s kontrarevolucí, spekulací a sabotáží, s domácími i zahraničními nepřáteli sovětské moci. K práci v mimořádně důležitém orgánu státní moci byl připraven celým svým nelehkým životem. Revolucionář tělem i duší byl nucen prožít v carských žalářích plných jedenáct z následujících devatenácti let svého života. Uvědomělého, přesvědčeného, věci socialismu oddaného bolševika potřebovala revoluce právě na tomto místě.

F. E. Dzeržinský kolem sebe shromažďoval stejně energické, stejně obětavé a nezištné pracovníky – odhodlané všude, za všech okolností a v každé situaci chránit mladý socialistický stát. Svě čekisty vždy učil, aby v boji proti třídnímu nepříteli byli nesmiřitelní, nemilosrdní a nekompromisní. Učil je hrdosti na jejich poslání chránit revoluci. Spolupráci s dělníky a rolníky povýšil na zákonitou podmínku úspěchu ČEKY. Stál u zrodu jejich revolučních a bojových tradic.

V celé své historii sehrála ČEKA nezastupitelnou úlohu. Stala se účinnou a ostrou zbraní diktatury proletariátu. Získala si plnou důvěru proletářských mas, která se dále znásobila v dalších letech výstavby, obrany i ochrany prvního socialistického státu na světě – SSSR.

¹¹⁾ Z důvodu ponechání autenticity byla v přepsaném rozkazu ponechána „polská“ varianta příjmení zakladatele Čeky.

Světlý odkaz F. E. Dzeržinského je hluboce natrvalo zakořeněn ve vědomí jeho pokračovatelů, nynějších sovětských čekistů v čele s marxistou-leninovcem generálem armády J. V. ANDROPOVEM, přítelem československého lidu a jeho bezpečnostních orgánů.

Heslo F. E. Dzeržinského „Chladnou hlavu, planoucí srdce a naprosto čisté ruce“ se stalo heslem nejenom sovětských čekistů, ale i všech státních příslušníků bratrských bezpečnostních sborů včetně československé bezpečnosti.

Bojové přátelství našich bezpečnostních orgánů se vyznačuje jednotou cílů a úkolů při ochraně revolučních vymožeností socialismu. Shodné poslání našich bezpečnostních sborů je pro nás směrnicí při plnění závažných ustanovení Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, uzavřené mezi našimi zeměmi v roce 1970, která zdůrazňuje, že „podpora, upevnění a obrana socialistických vymožeností, kterých bylo dosaženo za cenu hrdinského úsilí a obětavé práce každého národa, je společným internacionálním úkolem socialistických zemí“.

XV. sjezd KSČ vysoce ocenil poslání a obětavou práci příslušníků Sboru národní bezpečnosti a vojsk ministerstva vnitra. Toto vysoké ocenění je současně výzvou i závazkem ještě lépe, uvědoměle a obětavě plnit úkoly bezpečnostní politiky KSČ a našeho socialistického státu v současné etapě budování rozvinuté socialistické společnosti.

Život a impozantní dílo F. E. Dzeržinského, jeho velikost a význam je důležitým zdrojem poučení pro mladou generaci příslušníků bezpečnosti. Proto kampaň ke 100. výročí narození F. E. Dzeržinského se stane jedním z účinných prostředků realizace generální linie schválené XV. sjezdem KSČ, bezpečnostní politiky strany a socialistického státu, ofenzivního boje proti pravicovému oportunistu a všem nepřátelům socialismu, upevňování socialistické zákonitosti a socialistického právního vědomí i upevňování jednoty pracujících mas a Sboru národní bezpečnosti. Pro příslušníky Sboru národní bezpečnosti a vojsk ministerstva vnitra se hluboké seznámení s životem a dílem F. E. Dzeržinského stane oporou při formování jejich morálně politického profilu, těch vlastností, které vyzvedl XV. sjezd KSČ jako nezbytné pro příslušníky Sboru národní bezpečnosti – obětavosti, uvědomělosti, oddanosti věci socialismu.

V příloze k tomuto rozkazu se vydává přehled hlavních opatření a akcí kampaně ke 100. výročí narození Felixe Edmundoviče Dzeržinského.

Tento rozkaz nabývá účinnosti dnem vydání a jeho platnost skončí dnem 31. prosince 1977.

Čj. SM/P-329/1977

Ministr vnitra ČSSR: doc. PhDr. Jaromír OBZINA,¹² CSc., v. r.

Ministr vnitra ČSR:
Ing. Josef JUNG, v. r.
[...]¹³

Ministr vnitra SSR:
Ing. Štefan LAZAR, v. r.

Příloha k RMV ČSSR, ČSR, SSR č. 3/1977

¹²⁾ Jaromír Obzina (1929–2003) byl ministrem vnitra ČSSR od 30. března 1973 do 20. června 1983.

¹³⁾ Na tomto místě je pomocí zkratk napsaný výčet funkcionářů a útvarů ministerstev vnitra, kteří měli rozkaz obdržet. Součástí rozkazu je také následující formulář záznamu: „S rozkazem byli seznámeni (dne – kým): ..., Opatření učiněná k provedení rozkazu: ..., Kontrolou pověřen: ..., Datum: ..., Podpis náčelníka: ...“

Hlavní opatření a akce kampaně ke 100. výročí narození Felixe Edmundoviče Dzeržinského

I

Příprava kampaně

1. Jmenovat na stupni republikových ministerstev a KS SNB komise pro přípravu a řízení průběhu kampaně.

Odpovídá: náčelník útvaru
termín: duben

2. Zabezpečit aktivní účast všech náčelníků, stranických orgánů, stranických a masových organizací útvarů na splnění stanovených cílů a úkolů kampaně. K tomu:

- a) projednat tento rozkaz a stanovit rozhodující opatření k realizaci kampaně jako součást plnění úkolů XV. sjezdu KSC, RMV ČSSR č. 42/1976 a RMV ČSSR č. 36/1976.

Tato opatření zahrnout do ročních a měsíčních plánů;

- b) vybrat a připravit obsahově i metodicky aktiv organizátorů, propagandistů a agitátorů, kteří budou realizovat jednotlivé cíle a úkoly kampaně;

Odpovídá: zástupce náčelníka útvaru pro věci politické
termín: duben

- c) projednat s místními stranickými a státními orgány a orgány masových organizací jejich účast na oslavách 100. výročí narození F. E. Dzeržinského u útvarů SNB a aktivní podíl příslušníků SNB na rozvoji preventivně-výchovné práce na závodech, v JZD, na školách a ve státních institucích.

Odpovídá: zástupce náčelníka útvaru pro věci politické
termín: duben

3. V součinnosti s MV ČSR, MV SSR, náčelníky KS SNB a náčelníky městských správ VB v Praze a Bratislavě zpracovat plán průběhu oslav 100. výročí narození F. E. Dzeržinského a jeho politicko-organizační zabezpečení.

Odpovídá: ústřední komise FMV
termín: duben

4. V zájmu obsahového ovlivnění průběhu kampaně připravit:

- a) pojetí knihovničky mladého příslušníka SNB a každoročně ve spolupráci s příslušným nakladatelstvím vydávat na základě předběžných přihlášek vybrané tituly politické a odborné literatury a beletrie.

Pro rok 1977 zabezpečit vydání, širokou propagaci a nákup těchto titulů:

1. Lenin a Čeka, nakladatelství Svoboda;¹⁴
2. F. E. Dzeržinský, nakladatelství Horizont;¹⁵

¹⁴⁾ Publikace buď nevyšla, nebo byl změněn její název. Nakladatelství Naše vojsko vydalo k zmíněnému tématu v roce 1977 brožuru Zdeňka Šťastného *V. I. Lenin o socialistické bezpečnosti a revoluční zákonitosti*.

¹⁵⁾ Srov. TIŠKOV, Arsenij Vasil'jevič: *Dzeržinskij*. Horizont, Praha 1977. První vydání životopisného románu vyšlo v nákladu 10 000 výtisků. Z ruského originálu knihu přeložila Lilja Seidlová.

3. Rytíř revoluce, nakladatelství Naše vojsko;¹⁶
4. Výběr z díla F. E. Dzeržinského, nakladatelství Naše vojsko;¹⁷
5. Semjonov: „Planutí“, nakladatelství Naše vojsko;¹⁸
6. Sborník povídek: „Na hranici“, nakladatelství Naše vojsko;
7. Timofjev „Neviditelná fronta“, Naše vojsko;
8. Obzina: „Aktuální otázky bezpečnostní politiky“, nakladatelství Horizont;¹⁹

Odpovídá: ústřední komise FMV,
sekretariát FMV,
termín: duben

- b) připravit v Muzeu SNB a vojsk MV výstavu na téma „Život a dílo F. E. Dzeržinského“ a v souladu s tímto tématem připravit soubor materiálů pro odborné výstavky v rámci působnosti jednotlivých KS SNB. Pro potřeby všech útvarů připravit a vydat nástěnné noviny „Sovětská čest chrání a rozvíjí tradice, které založil F. E. Dzeržinský – hrdina revoluce“;

Odpovídá: ústřední komise FMV,
práva vědy a školství FMV,
sekretariát FMV
termín: červenec

- c) vybrat a připravit cyklus filmů o životě a díle F. E. Dzeržinského, o slavných tradicích a sociálně politickém portrétu sovětských čekistů, milicionářů a pohraničnicků a cyklus učebních filmů ukazujících cesty k vyšší efektivnosti práce. Zpracovat plán postupného promítání těchto filmů u útvarů SNB a vojsk MV;

Odpovídá: ústřední komise FMV
termín: duben

- d) připravit ve spolupráci s vedením Československého rozhlasu a Československé televize v rámci činnosti branné a bezpečnostní redakce a ostatních redakcí významné programy na období od 17. dubna do druhé poloviny září;

Odpovídá: ústřední komise FMV
termín: duben

¹⁶ Srov. MARČENKO, Anatolij Timofejevič: *Bud' my, nebo oni*. Naše vojsko, Praha 1977. Z ruského originálu přeložili Zdeněk Pospíšil a Stanislav Šusta, doslov napsal Vratislav Kroupa.

¹⁷ Srov. DZERŽINSKIJ, Feliks Edmundovič: *Výbor z díla*. Naše vojsko, Praha 1977. Jak je v tomto druhém vydání přímo uvedeno, knihu vydalo federální ministerstvo vnitra pro příslušníky SNB ke 100. výročí narození autora. Z ruského originálu knihu přeložil náčelník Tiskového odboru sekretariátu FMV pplk. Jan Kovář, předmluvu napsal jeho podřízený Vratislav Kroupa.

¹⁸ Publikace buď nevyšla, nebo byl změněn její název (nakladatel). Julian Semenovič Semenov je autorem dokumentárního románu o sovětské kontrarozvědce v období II. světové války *Sedmnáct zastavení jara*, který v roce 1977 vydalo nakladatelství Naše vojsko. V obrazové příloze byly publikovány fotografie ze stejnojmenného sovětského televizního seriálu. Česky vyšlo také jeho několik dalších knih, převážně špionážních a kriminálních románů a povídek.

¹⁹ Srov. OBZINA, Jaromír: *K aktuálním otázkám bezpečnostní politiky KSČ*. Horizont, Praha 1977. První vydání, na němž se podílelo vydavatelství Ústředního výboru Socialistické akademie ČSSR, vyšlo v nákladu 15 000 výtisků.

- e) připravit a provést tiskovou konferenci s redaktory branné a bezpečnostní tematiky všech deníků a vybraných časopisů k osvětlení smyslu kampaně a projednání plánu publikací vedoucích funkcionářů FMV, MV ČSR, MV SSR, SNB a vojsk MV ke klíčovým otázkám kampaně;
Odpovídá: tiskový odbor sekretariátu FMV
termín: květen
- f) provést ve spolupráci s ústředním výborem Socialistické akademie ČSSR seminář k aktuálním otázkám bezpečnostní politiky a obsahově metodickou přípravu členů vědecko-metodických rad a lektorů sekcí branné a bezpečnostní politiky k jejich úkolům v kampani ke 100. výročí narození F. E. Dzeržinského;
Odpovídá: ústřední komise FMV
termín: duben
- g) připravit a schválit program celoresortní ideově-teoretické konference na téma „Revoluční odkaz F. E. Dzeržinského a mezinárodní význam sovětských zkušeností – významné zdroje zdokonalování výstavby a činnosti SNB a vojsk MV“. Stanovit způsob aplikace výsledků konference v další práci;
Odpovídá: sekretariát FMV,
správa vědy a školství FMV,
Vysoká škola SNB,
hlavní správa Pohraniční stráže a ochrany státních hranic
termín: duben
- h) vypsát na Vysoké škole SNB konkurs o nejlepší studentskou vědeckou práci u příležitosti 100. výročí narození F. E. Dzeržinského a zřídit trvalou resortní přemii F. E. Dzeržinského za nejlepší studentské vědecké práce vztahující se k potřebám SNB a vojsk MV ve vybraných vědních oborech;
odpovídá: náčelník Vysoké školy SNB,
náměstek ministra vnitra ČSSR genmjr. Pješčak²⁰
termín: duben
- ch) připravit ve spolupráci s ústředním výborem Socialistického svazu mládeže pro mladé příslušníky SNB námět leninského zápočtu na počest 100. výročí narození F. E. Dzeržinského a popularizovat v časopise „Bezpečnost“ tuto formu výchovy a sebevýchovy;
odpovídá: ústřední komise FMV
termín: duben
- i) připravit pojetí semináře k 60. výročí knihy V. I. Lenina „Stát a revoluce“;
odpovídá: Vysoká škola SNB
termín: duben

²⁰⁾ Ján Pješčak (1925) byl náměstkem ministra vnitra ČSSR od 22. září 1969 do 30. listopadu 1982.

- j) zpracovat a rozeslat téze referátu pro vystoupení jednotlivých náčelníků útvarů na kulturně-politických večerech u příležitosti 100. výročí narození F. E. Dzeržinského;

odpovídá: správa vědy a školství FMV,
sekretariát FMV
termín: červenec

5. Projednat s příslušnými stranickými a státními orgány možnost pojmenovat některou ulici v Praze jménem F. E. Dzeržinského a možnost výstavby památníku F. E. Dzeržinského, jako výraz vděčnosti sovětským čekistům, kteří padli při osvobození Československa.

odpovídá: správa vědy a školství FMV
termín: červen

II

Průběh kampaně

1. V referátech na shromážděních k 32. výročí vzniku SNB vyzdvihnout význam příkladu F. E. Dzeržinského, sovětských čekistů, milicionářů a pohraničnicků, při plnění úkolů bezpečnostní politiky stanovených XV. sjezdem KSC klást důraz na úkoly tohoto roku stanovené RMV ČSSR č. 36/1976. Vysvětlit význam, obsah a smysl rozhodujících opatření v kampani ke 100. výročí narození F. E. Dzeržinského.

odpovídá: náčelník útvaru a jím zřízená komise
termín: září, říjen

2. Uzavírat u příležitosti Dne SNB socialistické závazky na počest 100. výročí narození F. E. Dzeržinského a 60. výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Těžiště závazků zaměřit k tvořivému studiu a uplatňování sovětských zkušeností v zájmu vyšší efektivity činnosti SNB a vojsk MV při plnění úkolů vyplývajících z linie XV. sjezdu KSC, ke zvyšování politické a odborné kvalifikace a zdokonalování znalosti ruského jazyka. Podporovat iniciativu mladých příslušníků SNB připravit se ke složení leninských zápočtů u příležitosti uvedených výročí.

odpovídá: náčelníci útvarů
termín: duben

3. Získávat zájemce o trvalý odběr knih do knihovničky příslušníka SNB a důstojníka i praporčíka vojsk MV. Udělovat vybraný soubor knih jako odměnu za dobrou práci a aktivní účast ve veřejně-politické činnosti. Připravit a provést u útvarů semináře ke knize „V. I. Lenin a Čeka“, čtenářské besedy ke knize Tiškova „F. E. Dzeržinský“ nebo Marčenko „Rytíř revoluce“, které vydají nakladatelství Naše vojsko, Svoboda a Horizont.

odpovídá: komise útvaru
termín: září–prosinec

4. Propagovat poslech a shlédnutí těchto pořadů Československého rozhlasu a Československé televize:

Československý rozhlas

- a) v pořadu „Frekvence B“ – internacionální spolupráci bezpečnostních sborů SSSR a ostatních socialistických států při ochraně socialistického společenství před vnějším a vnitřním nepřítelem (zahájí se ke Dni SNB a ukončí se k výročí 100. narození F. E. Dzeržinského);
 b) v pořadu „A léta běží“ – dva pořady o F. E. Dzeržinském;
 c) publicistický pořad „Revolucionář“.

Československá televize – vybrané filmy s tematikou práce sovětských bezpečnostních orgánů.

Doba vysílání všech programů s touto tematikou bude zveřejněna v časopise „Bezpečnost“.

odpovídá: Redakce armády,
 brannosti a bezpečnosti
 Československého rozhlasu,
 Ústřední redakce armády,
 brannosti a bezpečnosti
 Československé televize,
 sekretariát FMV
 termín: II. a III. čtvrtletí

5. Provádět besedy zaslužilých příslušníků SNB a vojáků vojsk MV s mladými příslušníky SNB a vojáky vojsk MV o prohlubování internacionalismu jako významném principu života a práce uvědomělých obránců socialistických vymožeností, o slavných tradicích sovětské čety, pohraničnicků a milice.

odpovídá: náčelníci útvarů,
 zástupce náčelníka útvaru pro věci politické
 termín: červen

6. V současnosti s příslušnými sovětskými orgány využít sovětských specialistů v ČSSR k přednáškám a besedám k závěrům XXV. sjezdu KSSS a jejich realizaci v činnosti bezpečnostních orgánů na shromážděních útvarů a ve školách SNB a vojsk MV. Zpracovat na těchto útvarech pomocí soudruhů, kteří se školili v SSSR, přednášky k závěrům XXV. sjezdu KSSS a osvětlení sovětských zkušeností významných pro řešení našich aktuálních úkolů. Tyto přednášky podle charakteru přednést v rámci služební přípravy nebo v rámci masově politické práce Klubu a politicko-výchovné světlice.

odpovídá: odbor mezinárodních styků sekretariátu FMV,
 správa pro politicko-výchovnou práci FSVB,
 správa vědy a školství FMV,
 náčelníci KS SNB,
 náčelníci škol SNB a vojsk MV,
 náměstek ministra vnitra genmjr. Pješčak

7. Provést ve spolupráci Vysoké školy SNB, Vysoké školy politické ústředního výboru Komunistické strany Československa, Vojenské politické akademie Klementa Gottwalda a právnických fakult teoretický seminář k 60. výročí knihy V. I. Lenin „Stát a revoluce“.

odpovídá: náčelník Vysoké školy SNB,
ústřední komise FMV
termín: září

8. Otevřít v Muzeu SNB a vojsk MV v Praze a na KS SNB výstavky k životu a dílu F. E. Dzeržinského a organizovat jejich návštěvy. Zabezpečit k tomuto výročí názornou agitaci u útvarů.

odpovídá: náčelník Muzea SNB a vojsk MV,
náčelníci KS SNB,
správa vědy a školství FMV,
sekretariát FMV
termín: září

9. Centrální oslavy 100. výročí narození F. E. Dzeržinského uskutečnit formou kulturně politického večera:

a) v Parku kultury a oddechu Julia Fučíka v Praze v rámci dvoudenní ideově teoretické konference;

odpovídá: sekretariát FMV,
Vysoká škola SNB
termín: září

b) obdobný kulturně politický večer zorganizovat v Bratislavě;

odpovídá: MV SSR
termín: září

c) KS SNB zorganizují obdobné akce podle místních podmínek.

odpovídá: náčelníci KS SNB
termín: září

10. Vyhlásit na Vysoké škole SNB konkurs o nejlepší studentskou vědeckou práci a zorganizovat ve spolupráci se Socialistickou akademií ČSSR v rámci programu preventivně-výchovné práce přednáškovou propagandu ke 100. výročí narození F. E. Dzeržinského na závodech, v JZD a na školách.

odpovídá: správa vědy a školství FMV,
náčelníci SK SNB
termín: září, říjen

11. Zabezpečit prostudování výsledků resortní ideově-teoretické konference a její projednání na seminářích v rámci marx-leninské přípravy.

odpovídá: náčelníci všech útvarů
termín: říjen

III

Centrální zabezpečení kampaně ke 100. výročí narození F. E. Dzeržinského

V zájmu důstojného zabezpečení průběhu oslav budou centrálně zajištěny zejména tyto materiály.

- a) soubor fotografií k životu a dílu F. E. Dzeržinského;
- b) nástěnné noviny „Sověťští čekisté chrání a rozvíjejí tradice, které založil hrdina revoluce – F. E. Dzeržinský“;
- c) další materiály pro potřeby názorné agitace a masově politické práce přinesou časopisy „Bezpečnost“, „Signál“ a „Stráž vlasti“;
- d) téze referátu ke Dni SNB;
- e) téze referátu pro kulturně-politický večer pod názvem; „Příklady F. E. Dzeržinského pro náš život a práci, za aktivní rozvoj preventivně-výchovné práce v duchu odkazu a příkladu sovětských bezpečnostních orgánů“;
- f) cyklus vybraných filmů a časový harmonogram promítání v jednotlivých krajích.

ABS, f. RV – Rozkazy, věstníky, služební pomůcky, i. j. 53, Rozkaz MV ČSSR, MV ČSR a MV SSR č. 3/1977, 8 tiskových stran A4.